

Petra KRATOCHVÍLOVÁ, *Tištěné kalendáře v Čechách 1570-1670*, České Budějovice 2011 (= diplomová práce, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, Filozofická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích), 192 s.

Posudek oponenta diplomové práce

Tištěné kalendáře patřily k tradiční produkci raně novověkých tiskáren. Historiky v posledních letech zaujaly zejména ty dochované exempláře, do nichž si jejich majitelé z řad vyšší i nižší šlechty nebo měšťanů pořizovali různě obsáhlé osobní zápisy. Kalendáře samotné, jejich vývoj, typy, autoři i tiskaři zatím systematické pozornosti spíše unikaly. Tento nedostatek se snaží zčásti zacelit předkládaná diplomová práce mapující kalendáře, které byly vydány v Čechách tiskem mezi léty 1570 až 1670.

Diplomantka si svou práci rozvrhla do tří kapitol, v nichž se postupně zabývala vývojem kalendářů v Evropě a následně v Čechách. Její kompilativní výklad přitom v podstatě respektuje chronologickou linii vývoje těchto pomůcek od jejich antických či středověkých – to v českém případě – počátků až do sklonku jí sledovaného období. Kromě starších prací Františka Palackého a Zikmunda Wintera nebo Zdeňka Urbana, který se ale věnoval jejich novějším dějinám, přitom vycházela zejména z prací Marie Bláhové a Petra Voita, případně dalších titulů.

Obsahem druhé kapitoly jsou stručné biogramy domácích autorů kalendářů vydaných mezi léty 1570 až 1670, obsahující údaje o 17 osobách. Na to navázal stejně pojatý výklad o tiskářích kalendářů. Jde opět převážně o kompilativní pasáže opírající se o starší literaturu. I k ní by ale bylo možné mít výhrady týkající se například Simeona Partlicia, jemuž se naposledy věnoval Vladimír Urbánek (diplomantka sice mluví o jeho knize, cituje ale jiný Urbánkův článek). V případě Bavora Rodovského by bylo možné ocitovat vydání jeho kuchařky od Zdeňky Tiché a nikoliv méně kvalitní populární práce na podobné téma. V případě biogramu Daniela Basilia mi není jasná formulace, že mu byla „potvrzena nobilita“ (s. 32). Když autorka na s. 45 hovoří o tom, že „více než tři čtvrtiny tiskařů vydaly méně než pět kusů, pouhých devět tiskařů vydalo více než deset kusů“, má patrně na mysli tisky a nikoliv jednotlivé exempláře kalendářů. Obdobně na s. 66 je zmínka o tisku sněmů, správně by asi mělo být sněmovních usnesení.

K vlastní práci s tištěnými prameny se diplomantka dostala až ve třetí kapitole, v níž se pokusila analyzovat dochované kalendáře uložené ve sbírce starých tisků AHMP, Sbírci rukopisů SOA Třeboň, ve fondu APA v NA Praha a rovněž digitalizované tisky přístupné

v Manuscriptoriu. Využila pochopitelně také Knihopis. Považuji za velký nedostatek, že autorka tři hlavní sbírky, s nimiž pracovala, ale nijak blíže je necharakterizovala (s. 68). Metodickým návodem k tomu by jí mohla být například studie Aleše Stejskala věnovaná právě jednomu ze zmiňovaných souborů uloženému v treboňském archivu.

Petra Kratochvílová se ve svém textu zaměřila nejprve na vývoj podoby, rozsahu a názvů zkoumaných kalendářů i na zdobení titulních stran. Nechybí ani výklad o jejich struktuře a rozmanitých součástech včetně dedikací. V té souvislosti by si zasloužily větší pozornost dedikace arcibiskupu Harrachovi (s. 73). Ve druhém oddíle věnovaném svátkům zmiňovaným v kalendářích se diplomantka spokojila s jejich chronologicky uspořádaným výčtem a opět rezignovala na interpretaci, jakou by si zasloužil např. výskyt, resp. absence svátku M. Jana Husa, případně i zavádění protireformačních světců do patrně až pobělohorských tisků. Nejméně pozornosti bohužel věnovala poznámkám vyskytujícím se v dochovaných kalendářích, kde mohla mnohem více pracovat s literaturou věnovanou Strialiovým kalendářům, deníkům Adama mladšího z Valdštejna (edice Marie Koldinské a Petra Mati), kalendářům lobkovických úředníků (edice Petra Kopicčky) nebo Šťastného Václava Pětipeského z Chýš (edice Miroslava Žitného).

Cennou součástí předkládané diplomové práce je naopak soupis tištěných kalendářů vydaných v Čechách mezi léty 1570 a 1670 obsahující údaje o 307 tiscích. V naprosté většině případů se diplomantka mohla opřít o Knihopis, naopak se jí podařilo dohledat údaje o 12 kalendářích, které v něm nejsou zaznamenány.

Kromě obsahu lze mít výtky rovněž k jazyku a stylu výkladu, jímž je text diplomové práce psán. Diplomantka měla na několika místech potíže s vyjádřením svých myšlenek (např. na s. 14 se dozvíme, že „[s]kutečný počet vydaných kalendářů je ve skutečnosti mnohem vyšší [...]). Časté je opakování stejných slov (s. 19, 79 a další) nebo neobratné či nejasné formulace (s. 30, 33). Na některých místech se vyskytují jen ztěží srozumitelná souvětí, jímž by mnohdy pomohlo rozdělení do více vět. Množství chyb se vyskytuje zejména v interpunkci (s. 12, 13, 33, 54, 55, 61, 64, 68, 73) a dokonce i v psaní velkých písmen (s. 37, 59). K nedostatkům se řadí také ahistorické uvádění názvů státních útvarů (Německo místo Svatá říše římská, s. 16, 17). Další chyby je možné nalézt v poznámkovaném aparátu – jde o chybějící rok vydání v citacích sborníků (s. 16), chybné názvy časopisů (s. 23) a zejména nedostatky ve zkrácených citacích.

Diplomová práce Petry Kratochvílové má v převážné míře kompilativní povahu, na základě vlastní práce s prameny vznikla menší část textu. Přitom právě důkladnější rozvedení odpovědí na otázky, které si diplomantka kladla ve třetí kapitole, by mohlo přinést nové a cenné

poznatky o vývoji kalendářů a jejich používání. Předkládanou práci doporučuji k obhajobě a vzhledem k uvedeným připomínkám ji navrhuji hodnotit jako **velmi dobrou**.

Jindřichův Hradec, 24. srpen 2011

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Hrdlička', written in a cursive style.

doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.